

Vuoden 2025 talousarvio ja taloussuunnitelma vuosille 2025-2027

Aluehallitus 25.11.2024

3850/02.02.00/2024

Valmistelija vt. rahoitusjohtaja Tiia Tamlander, puh. 040 571 1983

Tausta

Hyvinvointialuelain 115.1 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelma on hyvinvointialuelain 115.2 §:n mukaan laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa.

Hyvinvointialuelain 115.3 §:n mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi talousarviossa osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Investointia varten hyvinvointialue voi kuitenkin ottaa pitkäaikaisen lainan, jos valtioneuvosto on antanut sille lainanottovaltuuden hyvinvointialuelain 15 §:n mukaisesti.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on hyvinvointialuelain 115.4 §:n mukaan käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Investointiosasta on ilmentävä hyvinvointialueen investointielin lisäksi hyvinvointialuekonsernin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät investoinnit ja sen on perustuttava 16 §:ssä tarkoitettuun investointisuunnitelmaan, jonka toimivaltaiset ministeriöt ovat hyväksyneet.

Lähtökohdat talousarviovalmistelulle ovat olleet hyvin haastavat, sillä Etelä-Savon hyvinvointialueen taseessa on vuoden 2023 tilinpäätöksessä noin 34,4 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää. Kolmannen vuosineljänneksen osavuositarkastus ennustaa vuodelle 2024 noin 45,7 miljoonan euron alijäämää, joka toteutuessaan tarkoittaisi noin 80,1 miljoonan euron kumulatiivista alijäämää vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Liitteenä oleva talousarvioesitys päättyy vuoden 2025 osalta noin 0,4 miljoonan euron ylijäämään, ja taloussuunnitelma vuodelle 2026 osoittaa noin 18,1 miljoonan euron ylijäämää. Näin ollen kumulatiiviset alijäämät eivät ennätä tulla katetuiksi hyvinvointialuelain asettamassa määräajassa. Keskeisintä hyvinvointialueen talouden suunnittelussa ja ohjauksessa on talouden kehityssuunnan kääntäminen siten, että tilinpäätökset ovat lopputulemaltaan ylijäämäisiä heti vuodesta 2025 lukien. Tämä vaatii määrätietoista, rohkeaa ja johdonmukaista talouden tasapainottamista, mitä myös hyvinvointialueiden ohjaamisesta vastaavat ministeriöt ovat Etelä-Savon hyvinvointialueelta ohjausneuvotteluissa vahvasti edellyttäneet.

Aluehallitus hyväksyi vuoden 2025 talousarvioraamin 24.6.2024 § 153. Talousarvioraamissa oli huomioitu aluevaltuuston 17.6.2024 § 29 vahvistamat toimialakohtaiset lisäsopeutustavoitteet. Talousarvioraamin pohjalta laadittu tuloslaskelma päättyi 6,1 miljoonan euron ylijäämään. Talousarviovalmistelun edetessä syksyn 2024 aikana toimialojen toiminnallisen ja taloudellisen kehityksen näkymät kohti seuraavaa vuotta ovat edelleen tarkentuneet. Lisäksi aluevaltuusto teki 7.10.2024 § 70 päätökset vuosien 2025 ja 2026 sopeutustoimista. Osa sopeutuksista palautui uuteen valmisteluun tai poistettiin kokonaan, joten vuoden 2025 säästövaikutukset pienenevät. Osana talousarviovalmisteluperosessia aluehallitukselle annettiin tilannekatsaus talousarviovalmistelun tilanteesta 4.11.2024 § 233. Tässä yhteydessä aluehallitusta informoitiin valmistelun edetessä tarkentuneiden tietojen perusteella talousarvion päättyvän noin nollatulokseen.

Asiakasmaksuissa sovelletaan lainsäädännön mahdollistamia maksimitasoja, jotka ovat talousarvion laadinnan perustana. Asiakasmaksuhinnasto tuodaan toimitelinkäsittelyyn omana erillisenä asianaan. Uusissa palvelujen ostoja koskevissa hankintasopimuksissa hinnankorotusten maksimitasona pidetään edelleen lähtökohtaisesti hyvinvointialueindeksiä, kuten aluehallitus on jo 25.9.2023 § 277 linjannut.

Talousarvion valmistelu- ja laatimisperusteita, hyvinvointialueen taloussuunnittelukauden rahoitusnäkömää ja talousarvioon vaikuttavaa talouden tasapainottamisen kokonaisuutta käsitellään liitteenä olevan talousarviokirjan kappaleessa 2. Liitteenä on aluevaltuuston 7.10.2024 § 70 vahvistettu talouden tasapainotusohjelma, joka muodostuu yhteenvetona 7.10.2024 hyväksytyistä uusista sopeutustoimenpiteistä sekä aiemmin päätettyjen sopeutustoimenpiteiden päivitetystä tiedoista.

Vuoden 2025 talousarvioesitys päättyy 0,4 miljoonan euron ylijäämään.

Uuteen valmisteluun palautetut ja poistetut sopeutustoimenpiteet (aluevaltuusto 7.10.2024)

Aluevaltuusto päätti 7.10.2024 § 70 palauttaa uuteen valmisteluun seuraavat terveystoimien toimialan sopeutustoimenpiteet:

1. Sairaalapalveluiden ja päivystyksen muutokset
2. Akuuttipalveluiden muutokset
3. PTH-osastojen muutokset.

Lisäksi aluevaltuusto palautti uuteen valmisteluun ikääntyneiden palvelujen toimialan sopeutustoimenpiteen Geriatrien osastojen arviointi ja kehittäminen (päätoimien toimenpide nro 12), joka käytännössä tarkoitti Kerimäen lyhytaikaisyksikön siirtoa Savonlinnan sairaalan tiloihin.

Aluevaltuuston päätöksen mukaan esitykset tuodaan aluevaltuustoon vuoden 2025 talousarvion käsittelyn yhteydessä. Lainsäädännön vaativat muutokset huomioidaan vuoden 2025 talousarviossa. Uudelleen valmistelun aikana tulee henkilöstön kanssa käydä perusteellisesti läpi toimintojen muutokset ja aikataulut. Aluehallituksen asettaman

sairaalaryhmän tulee arvioida esitykset toimeksiantonsa mukaisesti ennen talousarvion käsittelyä.

Lisäksi aluevaltuusto päätti poistaa terveyspalvelujen sopeutustavoitteet päätösesityksen kohtien 4-7 osalta ja pienentää sopeutustavoitetta kohdan 10 osalta seuraavasti:

	Alkuperäinen	Muutettu
4. Perusterveydenhuollon avopalveluiden toiminnalliset uudistukset	0,86 M€	0 €
5. Sote-keskuspalvelujen tilakäytön tiivistys skenaarion 1 mukaisesti	1,28 M€	0 €
6. Suun terveydenhuollon sopeustoimet	0,15 M€	0 €
7. Kuntoutuksen sopeustoimet	0,10 M€	0 €
10. Mielensterveys ja riippuvuuspalveluiden kehittäminen	0,73 M€	0,7 M€

Aluehallitus päätti 14.10.2024 § 225, että edellä mainittu aluevaltuuston päätös oli kohtien 4–7 ja 10 osalta hyvinvointialuelain 115.2 § mukaisen alijäämien kattamisvelvollisuuden vastainen. Aluehallitus katsoi, ettei kyseisiä kohtia voida hyvinvointialuelain 101 §:n perusteella laittaa täytäntöön. Aluehallitus päätti palauttaa valmistelun jälkeen asian aluevaltuuston uudelleen käsiteltäväksi talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Talousarvioesitys sisältää toimenpiteet 1–7 ja 12 uudelleen valmisteltuna. Toimenpiteen 10 osalta talousarviossa ei esitetä toteutettavaksi valtuuston päätöksellä poistettua 30 000 euron osuutta. Liitteenä on yhteenvetotaulukko talousarvion yhteydessä esitettävistä sopeustoimista, jotka eivät ole tulleet vielä aiemmassa päätöksentekoprosessissa hyväksytyiksi.

Terveyspalvelujen toimialan sopeustoimenpiteet

Ministeriöt ovat hyvinvointialueen ohjausneuvotteluissa suositelleet Etelä-Savon hyvinvointialuetta sopeuttamaan erikoissairaanhoidon kustannuksia välittömästi ja uudistamaan sairaalapalvelujen työnjakoa. Lisäksi ministeriöt ovat suositelleet tiivistämään tiloja. *Sairaalapalveluiden ja päivystyksen muutokset pohjautuvat hallituksen antamaan lakiesitykseen ja ovat siten ehdollisia ja riippuvat lain hyväksymisestä.*

Sairaalatyöryhmä on ollut mukana valmistelussa ja antanut erillisen lausunnon sairaala- ja päivystyspalveluiden sopeutussuunnitelmasta. Työryhmää on kuultu päivystyksen muutoksista, sairaalapalveluiden työnjaosta ja muutoksista sekä muutosten aikataulusta.

Sopeutussuunnitelma on tehty yhdessä henkilöstön kanssa. Henkilöstöä on kuultu laajasti muutoksista ja aikataulusta.

Sotekeskuspalveluiden tilakäytön tiivistyksen sopeutus kohdentuu tilojen tiivistämiseen ja vuokratulujen laskuun. Liikkuvat palvelut on määritelty talousarviokirjassa. Muutokset palveluverkkoon on tarkennettu ja vaikutuksia arvioitu erillisessä liitteessä.

Ikääntyneiden palvelujen toimiala: Kerimäen lyhytaikaisyksikkö

Kerimäen lyhytaikaisyksikön toiminta siirtyy Savonlinnan sairaalan tiloihin, mikäli Savonlinnan sairaalan osastotiloja vapautuu. Suurin osa omaishoidon asiakkaista tulee Savonlinnan keskustan alueelta. Kerimäen lyhytaikaisyksikön henkilöstö suhtautuu pääosin myönteisesti muutokseen. 25 asiakaspaikasta on marraskuussa 2024 ollut käytössä 19 jaksohoitopaikkaa ja jaksohoidon tarvitsijoiden vähentymisen vuoksi on väliaikaisesti perustettu vapautuville paikoille 6 kriisipaikkaa.

- Asiakkaita on siirtynyt perhehoitoon ja asumisyksikköön, jolloin palvelut ovat lähempänä omaa asuinpaikkaa.
- Omaishoidettavien paikkojen tarve vähentynyt lyhytaikaisyksikössä perhehoidon ja asumisyksiköiden jaksohoitopaikkojen lisääntymisen myötä
- 30-paikkainen yksikkö on liian iso muistisairaiden hoitoon, jolloin muistisairaiden levottomuus ja käytöshäiriöt saattavat lisääntyä osastomaisessa toiminnassa ja ympäristössä.
- Tilojen tiivistäminen on tavoitteena koko Eloisan osalta, mikäli Eloisan tiloja vapautuu

Yhteistyötoimikunta käsittelee v. 2025 talousarviota ja 2025–2027 taloussuunnitelmaa perjantaina 22.11.2024.

Lautakuntien osallistaminen talousarviovalmisteluun

Palvelu- ja tulevaisuus-, turvallisuus- sekä hyvinvionnin ja terveyden edistämisen lautakuntien osallistamiseksi talousarvioprosessiin pyydettiin mainituilta lautakunnilta lausuntoja aluehallituksen 24.6.2024 § 153 hyväksymästä talousarvioraamista. Lautakuntien antamat lausunnot ovat liitteenä.

Toimivalta hallintosääntö 60 §

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevan vuoden 2025 talousarvion ja 2025-2027 taloussuunnitelman liitteineen. Lisäksi aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se valtuuttaa talouspalvelut tekemään talousarviokirjaan tarvittaessa teknisiä korjauksia.

Päätös:

Tiedoksi